

Årsmelding

2019

**Norsk
Protein**

*ressursvennlig gjennvinning
– trygge produkter*

Ressurser på avveie

Det er bred enighet om at verden trenger proteiner, og at animalske proteiner fra gjenvinning av restråstoffer fra slakte- og skjæreindustrien er en verdifull ressurs som per. i dag ikke utnyttes optimalt.

Fram til utbruddet av kugalskap (BSE) på begynnelsen av 90-tallet ble alle proteiner som ble produsert på grunnlag av restråstoffer fra slakte- og skjæreindustrien brukt som proteinkilde ved produksjon av kraftfôr. Med dagens volumer ville det betydd at vi i Norge teoretisk sett kunne produsert ca. 50 000 tonn kjøttbeinmjøl med et proteininnhold på 55%-60% til bruk i kraftfôr. Dette vil ikke være realistisk hverken på kort eller lang sikt bl.a. som følge av TSE-regelverket, og det generelle forbudet mot kannibalisme.

Hvilke hindringer finnes i dag mot å ta i bruk denne verdifulle ressursen som ingrediens i fôr til produksjonsdyr? EU har arbeidet med denne problemstillingen siden tidlig på 2000-tallet, men dette arbeidet har foreløpig gitt begrensede resultater. Det viktigste resultatet at det fra 1.juli 2013 ble anledning til å benytte rent fjørfemjøl og rent svinemjøl som ingrediens i fôr til akvakulturer. Så langt har dette ikke blitt noen suksess i Europa. Hittil har ingen av de europeiske lakseprodusentene våget å ta i bruk disse proteinene som råstoff i sitt fôr. Beveger vi oss til Asia og Sør-Amerika har kjøttbeinmjøl alltid vært benyttet som ingrediens både i fôr til laks og annen type fisk og skaldyr.

Hvorfor er så europeiske lakseprodusenter så skeptiske til bruk kjøttbeinmjøl i fiskefôr ? I første rekke frykter de nok at bruken av denne typen råstoff i laksefôr vil gi negative markedsmessige konsekvenser. Det er mulig at denne frykten er berettiget, men det er ingenting som tyder på at europeiske forbrukere har noe imot å spise hverken laks fra Chile eller scampi fra Vietnam. Lav proteinfordøyelighet og ujevnt kjemisk innhold har også vært brukt som argument for ikke å benytte kjøttbeinmjøl i laksefôr, men dette vil bli løst dersom laksebransjen bestemmer seg for å bruke kjøttbeinmjøl i sitt fôr.

Hva er så status i forhold til bruk av kjøttbeinmjøl til to- og firbente produksjonsdyr innenfor EU ? Denne saken har stått på agendaen i minst 15 år, og det kan jo være interessant å spekulere i mangelen på framdrift. I utgangspunktet var det nok faglige argumenter som dominerte debatten. Det omfattende utbruddet av BSE på begynnelsen av 90-tallet skapte naturlig nok frykt i befolkningen. Det var da helt nødvendig å iverksette tiltak for å gjenopprette tillitten til kjøtt generelt og storfekjøtt spesielt. Sett i etterkant er det helt klart at de tiltakene som ble gjennomført var svært effektive. Da utbruddet var på topp i 1992 ble det registrert 37 000 nye tilfeller av BSE innenfor EU. De senere årene har antall tilfeller av klassisk BSE vært lavere enn 5. Det vil i praksis si BSE på det nærmeste er utryddet i EU. Dersom vi sørger for at dagens regelverk følges er

det derfor få faglige argumenter for å opprettholde dagens forbud mot bruk av kjøttbeinmjøl i kraftfôr.

Frykt for markedsmessige konsekvenser er nok det viktigste argumentet for at EU fortsatt har et forbud mot bruk av kjøttbeinmjøl i kraftfôr. Det faktum at verden utenfor EU ikke lenger har et slikt forbud kan tyde på at denne frykten er overdrevet. Uansett er dette i svært liten grad en faglig diskusjon. Dette har i stadig økende grad blitt politikk, og da er det alltid vanskelig å spå om hvilken vei det bærer.

Rent konkret har det i EU i lang tid vært arbeidet for at rent fjørfemjøl skal kunne brukes i fôr til svin, og at rent svinemjøl skal kunne brukes i fôr til fjørfe. Den endelige beslutningen om å gjennomføre dette har stadig blitt utsatt. Diskusjonen de siste par årene har gått på analysemetoder og grenseverdier. Skal man analysere på råvare eller på ferdig fôr, hvilke analysemetoder skal man bruke, og hvilke grenseverdier skal man ha i forhold til forurensning av prøvematerialet ?

Hvilke muligheter kan her åpne seg i Norge ? Det totale potensialet i Norge er som tidligere nevnt på ca. 50 000 tonn. Her er det imidlertid mange skjær i sjøen. For det første må alt kategori 1 og 2 materiale tas bort. Det vil redusere råstoffgrunnlaget med ca. 25%. Videre vil det kun være rene råvarestrømmer av fjørfe og svin som er potensielle råvarer. Det meste av fjørferåstoffet i Norge er allerede disponert til annen bruk som gir bedre proteinpriser enn som kraftfôr. Potensialet her er derfor begrenset. Da står vi igjen med svineråstoff. Dette har et potensiale, men spredt slakteristruktur vanskeliggjør en fornuftig logistikk på råvarene. Om ikke dette er nok er det også slik at det forliggende forslaget til regelverk har så lave grenseverdier i forhold til «forurensning» at det med dagens norske struktur både på slakterier og på Norsk Protein sine anlegg nærmest vil være umulig å lage «rene» produkter.

Så får vi håpe at EU sine politikere både bestemmer seg for å tillate kjøttbeinmjøl som ingrediens i kraftfôr til produksjonsdyr, og at grenseverdiene for «forurensning» blir slik at vi Norge også kan utnytte ressurser på avveie.

Lars Aashammer

Årsberetning 2019

Om virksomheten

Norsk Protein AS ble etablert i 1997. Virksomheten tar imot proteinråstoff fra slakte- og skjærebedrifter og videreforedler råstoffet til prosessert animalsk protein (PAP) og fett. Fettet fra ordinært proteinråstoff (kategori 3) blir hovedsakelig solgt til norsk kraftfôring, mens fettet fra risikoråstoff (kategori 1 og 2) blir brukt som energikilde i egne anlegg eller solgt som råstoff til biodieselproduksjon. Kjøttbeinmjølet fra ordinært råstoff blir solgt som gjødsel både i Norge og til utlandet, og som fôr til kjæledyr og pelsdyr. Mjølet fra risikoråstoff blir levert til norsk sementindustri som brensel. Norsk Protein AS har sitt hovedkontor på Hamar. Fabrikkene i Mosvik, Grødaland og Hamar kat. 3 tar imot ordinært proteinråstoff. Fabrikken på Hamar kat. 1 tar imot risikoråstoff fra slakterier samt kadaver og pelsdyrskrotter. Fabrikken i Balsfjord tar imot alle typer råstoff, og blir derfor definert som et kategori 1 anlegg. Nortura SA eier 67 % av aksjene i Norsk Protein AS. Videre eier Kjøtt- og Fjørfebransjens Landsforbund 23 % av aksjene, og Daka Denmark AS 10 %.

Fortsatt drift

I årsregnskapet er forutsetningene om fortsatt drift lagt til grunn da det etter styrets oppfatning ikke er forhold som tilsier noe annet.

Resultat og disponeringer

Regnskapet viser et overskudd på kr. 39 537 374 før skatt. Årsresultatet ble på kr. 30 863 221.

Styret foreslår følgende disponering av årsresultatet:

Fond for vurderingsforskjeller	kr.	-503 796
Avsatt til utbytte	kr.	24 690 000
Til/fra annen egenkapital	kr.	6 677 017
Sum disponert	kr.	30 863 221

Råvaretilførsler

Norsk Protein AS tok i 2019 imot 198 682 tonn råstoff. Det er en reduksjon på 860 tonn i forhold til 2018. Ser vi på de ulike råvarekategoriene har vi hatt den største økningen på fjørferåstoff med 2 900 tonn. Økningen i mottak av fjørferåstoff skyldes en kombinasjon av økt produksjon og redusert uttak til pelsdyrnæringen. Den største reduksjonen i mottak av råstoff har vi hatt på SRM med 2 600 tonn og fettråstoff med 2 000 tonn. Reduksjonen i mottaket av SRM skyldes en kombinasjon av redusert slakting av drøvtyggere og at slakteriene har blitt flinkere til å sortere råstoff. Reduksjonen i mottak av fettråstoff skyldes at prisen på alternative anvendelser har gått opp. For de øvrige råvarekategoriene har det vært små endringer. Norsk og dansk pelsdyrindustri er fortsatt de viktigste konkurrentene på råvaresiden, men vi ser at etterspørselen fra denne næringen er på vei nedover. Konkurransen fra biogassindustri-

en er i fred med å ta seg opp. Foreløpig har dette kun medført bortfall av marginale råstoffmengder, men vi forventer en skjerpet konkurranse i de nærmeste årene.

Drift

I 2019 har vi arbeidet med løsninger for å redusere energiforbruket i våre prosesser. Det er bl.a. montert en såkalt vakuuminndamper ved kategori 1 fabrikken på Hamar, og det er besluttet å bygge om produksjonsprosessen i Balsfjord bl.a. med sikte på å redusere energiforbruket. Videre er prosessene både på Hamar kategori 1 og Balsfjord lagt over til metode 4. Dette gir en sikrere prosess, og et noe lavere energiforbruk. Norsk Protein startet 1. mars å ta ut TSE-prøver fra kadaver på vegne av Mattilsynet. Dette har fungert på en tilfredsstillende måte for begge parter.

Marked

Markedene for PAP har gjennom 2019 vært preget av stabil etterspørsel og svakt økende priser. Dette skyldes at det asiatiske markedet på nytt har åpnet seg for PAP med drøvtyggerprotein. Prisen på artsspesifikt mjøl som lammemjøl og fjørfemjøl har vært god gjennom hele året, men dette utgjør bare ca. 7 % av Norsk Protein sin totale produksjon av kjøttbeinmjøl. Salg til fôr utgjorde i 2019 hele 69 % av kategori 3 mjølet. Dette er en økning på 11 % i forhold til 2018. Salget til kjæledyrfôr utgjorde 25 300 tonn. Det er en økning på 10 200 tonn i forhold til fjoråret. Salget til pelsdyrfôr var 1 000 tonn. Det er en nedgang på hele 4 000 tonn. Samtidig gikk salget til gjødsel ned med 3 200 tonn til 11 800 tonn.

Det ble i 2019 solgt 22 700 tonn kategori 3 fett. Det er en økning på 300 tonn i forhold til året før. Av dette volumet ble 5 200 tonn eksportert. Av totalt 5 900 tonn kategori 1 fett ble 3 700 tonn solgt som råstoff til biodiesel i Danmark. Prisene på kategori 1 fett har steget betydelig i løpet av året. Prisene på kategori 3 fett i hjemmemarkedet er stabile, mens prisene på eksport har steget noe i løpet av 2019.

Investeringer

Totale investeringer i 2019 utgjorde 22,2 millioner. Inn-damperprosjektet på Hamar har kostet 9,6 mill. Overgangen til metode 4 på Hamar og Balsfjord har kostet henholdsvis 3,4 mill. og 2,5 mill. mens en ny bloddekanter på Grødaland har kostet 1,9 mill. De resterende midlene er brukt til en rekke småprosjekter.

Finansiell stilling og risiko

Den finansielle stillingen i selskapet må betegnes som god. Egenkapitalen i selskapet er på 51,6 %. Etter styrets vurdering gir det framlagte resultatregnskapet og balansen med tilhørende noter fullgod informasjon om driften og selskapets stilling ved årsskiftet. Norsk Protein er i noen grad utsatt for finansiell risiko knyttet til valutakurser og kredittgivning. Dette kan gi både positive og negative økonomiske konsekvenser. På markedssiden er det noe risiko knyttet til råvaremarkedet hvor norsk og dansk pels-

dyrindustri har betydelige markedsandeler. Videre er det knyttet en viss risiko til prisutviklingen på mixed PAP og fettprodukter generelt.

Internkontroll og kvalitetssikring

Norsk Protein AS er sertifisert i henhold til NS-EN ISO 9001:2000 og NS-EN ISO 14001:2004 standarder. Bedriften ble i 2019 resertifisert i henhold til de samme standardene. Sammen med HACCP – systematikk (risikovurdering) danner dette grunnlaget for arbeidet med kvalitetssikring og forbedring i bedriften.

Ansatte og arbeidsmiljø

Ved utgangen av 2019 var det ansatt 73 personer i Norsk Protein. De har utført til sammen 67,6 årsverk. Det totale sykefraværet i 2019 har vært på 3,4 % fordelt på 1,7 % korttidsfravær og 1,7 % langtidsfravær. Det har i løpet av året vært 2 arbeidsskader som har medført sykefravær. Dette gir en H-verdi på 16. Av de 73 personene var det 6 kvinner og 67 menn. I firmaets ledelse er det 1 kvinne og 9 menn. Det er ikke iverksatt spesielle tiltak for å fremme arbeidet med likestilling, men målsetninga er å innfri de forventninger samfunnet har til dette.

Diskriminering

Diskrimineringslovens formål er å fremme likestilling, sikre like muligheter og rettigheter og å hindre diskriminering på grunn av etnisitet, nasjonal opprinnelse, avstamning, hudfarge, språk, religion og livssyn. Selskapet arbeider aktivt og planmessig for å fremme lovens formål innenfor vår virksomhet. Aktivitetene omfatter blant annet rekruttering, lønns- og arbeidsvilkår, forfremmelse, utviklingsmuligheter og beskyttelse mot trakassering.

Virksomheten har som mål å være en arbeidsplass hvor det ikke forekommer diskriminering på grunn av nedsatt funksjonsevne. Selskapet arbeider aktivt for å utforme og tilrettelegge de fysiske forholdene slik at virksomhetens ulike funksjoner kan benyttes av flest mulig. For arbeidstakere med nedsatt funksjonsevne foretas det individuell tilrettelegging av arbeidsplass og arbeidsoppgaver.

Ytre miljø og energiforbruk

Norsk Protein AS er en betydelig forbruker av energi. Det totale energiforbruket var i 2019 på 149,4 GWh. Over 60 % av denne energien kommer i dag fra anlegg for forbrenning av restavfall og biomasse. Videre kommer ca. 17 % av energien fra egen bioolje, og ca. 8 % fra strøm. Det betyr at ca. 86 % av energien som benyttes er såkalt grønn energi. Utslipp til luft fra anleggene på Grødaland, Hamar og Mosvik blir i dag renses via såkalte biofilter. Dette gir gode resultater. I tillegg har vi ved anleggene på Hamar og Grødaland installert en såkalt kjemiske luftvasker for å øke renskapasiteten. Utslipp til vann går til kommunale kloakknett. Ved anlegget i Balsfjord blir alt utslipp av vann "brent" i en såkalt oxydiser slik at det her ikke er utslipp til vann i det hele tatt.

Framtidig utvikling

Styret er av den oppfatning at framtidsutsiktene for virksomheten er gode så lenge selskapet er konkurransedyktig i råvaremarkedet, på kostnadsnivået i prosesser og på kvalitet på sluttprodukter. Kostnadseffektivitet og god råvareutnyttelse er avgjørende for å få tilgang til råstoffkvantum som gir god kapasitetsutnyttelse.

Styret takker alle ansatte for god innsats i 2019.

Hamar 31. januar 2020

Kai Linnes
Styreleder

Fred Bakkejord

Ole Reino Tala

Harald Furuseth

Bjørn Ole Juul-Hansen

Lars Krause Kjær

Arild Halvorsen

Jan Gunnar Kjoshaug

Lars Aashammer
Adm. dir.

Driftsinntekter og driftskostnader

(Alle tall i NOK 1.000)

	Note	2019	2018
Driftsinntekter			
Salgsinntekt	2	408 860 092	383 144 633
Sum driftsinntekter		408 860 092	383 144 633
Driftskostnader			
Varekostnad	3	160 013 769	147 988 903
Lønnskostnad	4	62 701 278	62 251 813
Avskrivning / nedskrivning på varige driftsmidler	6	29 626 072	30 982 103
Annen driftskostnad	4	115 316 364	117 203 265
Sum driftskostnader		367 657 483	358 426 084
DRIFTSRESULTAT		41 202 609	24 718 549
FINANSINTEKTER OG FINANSKOSTNADER			
Inntekt på investering i tilknyttet selskap	7	639 719	940 189
Finansinntekter	1	1 982 267	2 101 921
Finanskostnader	1	-4 287 220	-3 380 825
NETTO FINANSPOSTER		-1 665 234	-338 715
ORDINÆRT RESULTAT FØR SKATTEKOSTNAD		39 537 374	24 379 834
Skattekostnad på ordinært resultat	12	8 674 153	6 254 725
ÅRSRESULTAT		30 863 221	18 125 109
OVERFØRINGER OG DISPONERINGER:			
Fond for vurderingsforskjeller	13	-503 796	-584 611
Avsatt til ordinært utbytte	13	24 690 000	10 875 000
Annen egenkapital	13	6 677 017	7 834 720
SUM OVERFØRINGER OG DISPONERINGER		30 863 221	18 125 109

Eiendeler

(Alle tall i NOK 1.000)

	Note	31.12.19	31.12.18
ANLEGGSMIDLER			
Immaterielle eiendeler			
Utsatt skattefordel	12	19 211 786	17 541 976
Sum immaterielle eiendeler		19 211 786	17 541 976
Varige driftsmidler			
Tomter, bygninger og annen fast eiendom	6	54 701 089	67 835 629
Maskiner og anlegg	6	63 916 916	57 204 157
Driftsløsøre, inventar, verktøy, kontorm.	6	3 416 402	4 408 988
Sum varige driftsmidler		122 034 408	129 448 774
Finansielle anleggsmidler			
Investeringer i tilknyttet selskap	7	7 381 831	7 885 512
Andre aksjer og andeler	8	10 950	10 950
Pensjonsmidler	5	1 182 065	1 741 971
Andre langsiktige fordringer	10	0	860 142
Sum finansielle anleggsmidler		8 574 846	10 498 576
SUM ANLEGGSMIDLER		157 489 326	163 348 747
OMLØPSMIDLER			
Varer			
Varer	3	6 372 969	8 767 398
Sum varer		6 372 969	8 767 398
Fordringer			
Kundefordringer	11	45 297 751	46 212 400
Andre fordringer	11	38 628 786	37 230 927
		12 290	1 865 642
Sum fordringer		38 641 076	39 096 569
Bankinnskudd, kontanter o.l.	9	8 694 899	0
SUM OMLØPSMIDLER		53 708 944	47 863 967
SUM EIENDELER		203 529 983	205 353 293

Egenkapital og gjeld

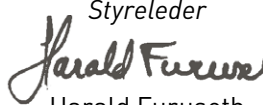
(Alle tall i NOK 1000)

	Note	31.12.19	31.12.18
EGENKAPITAL			
Innskutt egenkapital			
Aksjekapital	13,14	42 750 000	42 750 000
Sum innskutt egenkapital		42 750 000	42 750 000
Opptjent egenkapital			
Fond for vurderingsforskjeller	13	4 676 569	5 180 365
Annen egenkapital	13	57 661 006	52 022 214
Sum opptjent egenkapital		62 337 575	57 202 579
SUM EGENKAPITAL		105 087 575	99 952 579
GJELD			
Langsiktig gjeld			
Annen langsiktig gjeld	11	8 000 000	28 000 000
Sum langsiktig gjeld		8 000 000	28 000 000
Kortsiktig gjeld			
Gjeld til kredittinstitusjoner		0	7 059 404
Leverandørgjeld	11	23 795 547	33 376 118
Betalbar skatt	12	10 343 963	6 373 083
Skyldig offentlige avgifter		6 851 123	5 719 421
Utbytte	13	24 690 000	10 875 000
Annen kortsiktig gjeld		24 761 775	13 997 689
Sum kortsiktig gjeld		90 442 408	77 400 714
SUM GJELD		98 442 408	105 400 714
SUM EGENKAPITAL OG GJELD		203 529 983	205 353 293

Hamar 31. januar 2020

Kai Linnes
Styreleder

Harald Furueth

Arild Halvorsen

Fred Bakkejord

Bjørn Ole Juul-Hansen

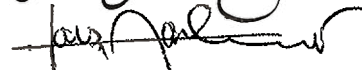
Jan Gunnar Kjoshaug

Ole Reino Tala

Lars Krause Kjær

Lars Aashammer
Adm. dir.

Kontantstrømoppstilling

(Alle tall i NOK 1000)

	2019	2018
Kontantstrømmer fra operasjonelle aktiviteter		
Resultat før skattekostnad	39 537 374	24 379 834
- Periodens betalte skatt	6 373 083	8 521 680
+ Ordinære avskrivninger	29 626 072	30 982 103
+/- Endring i varelager	2 394 429	-1 952 725
+/- Endring i kundefordringer	-1 397 858	8 066 823
+/- Endring i leverandørgjeld	-9 580 571	-1 120 836
+/- Endringer i pensjonsavsetninger	-478 319	-348 060
+/- Forskjell mellom resultatført og mottatt utbytte fra TS	503 682	584 611
+/- Endring i andre tidsavgrensingsposter	13 749 140	-15 538 977
= Nto. kontantstrøm fra operasjonelle aktiviteter	67 980 865	36 531 095
Kontantstrømmer fra investeringsaktiviteter		
- Utbetalinger ved kjøp av varige driftsmidler	22 211 705	25 299 323
= Nto. kontantstrøm fra investeringsaktiviteter	-22 211 705	-25 299 323
Kontantstrømmer fra finansieringsaktiviteter		
- Utbet. ved nedbetaling av langsiktig gjeld	20 000 000	0
- Endring i langsiktige fordringer	-860 142	-197 915
+/- Netto endring i kassekreditt	-7 059 404	1 604 114
- Utbetalinger av utbytte	10 875 000	13 033 800
= Nto. kontantstrøm fra finansieringsaktiviteter	-37 074 261	-11 231 772
= Netto endring i kontanter mv	8 694 899	-0
+ Beholdning av kontanter 01.01.	0	0
= Kontantbeholdning 31.12.	8 694 899	-0
Kontantbeholdning mv framkommer slik:		
Kontanter og bankinnskudd pr 31.12.	8 694 899	0
= Beholdning av kontanter mv 31.12.	8 694 899	0

Regnskapsprinsipper og noter

Grunnleggende prinsipper

- vurdering og klassifisering - andre forhold

Årsregnskapet består av resultatregnskap, balanse, kontantstrømoppstilling og noteopplysninger og er avlagt i samsvar med regnskapslov, og god regnskapsskikk. Årsregnskapet er basert på de grunnleggende prinsipper om historisk kost, sammenlignbarhet, fortsatt drift, kongruens og forsiktighet. Transaksjoner regnskapsføres til verdien av vederlaget på transaksjonstidspunktet. Inntekter resultatføres når de er opptjent og kostnader sammenstilles med opptjente inntekter. Regnskapsprinsippene utdypes nedenfor. Eiendeler/gjeld som knytter seg til varekretsløpet og poster som forfaller til betaling innen ett år etter balansedagen, er klassifisert som omløpsmidler/kortsiktig gjeld. Vurdering av omløpsmidler/kortsiktig gjeld skjer til laveste/høyeste verdi av anskaffelseskost og virkelig verdi. Virkelig verdi er definert som antatt fremtidig salgspris redusert med forventede salgskostnader. Andre eiendeler er klassifisert som anleggsmidler. Vurdering av anleggsmidler skjer til anskaffelseskost. Anleggsmidler som forringes, avskrives. Dersom det finner sted en verdiendring som ikke er forbigående, foretas en nedskrivning av anleggsmidlet. Tilsvarende prinsipper legges normalt til grunn for gjeldsposter.

Regnskapsprinsipper for vesentlige regnskapsposter

Inntektsføringstidspunkt

Inntekt resultatføres når den er opptjent. Inntektsføring skjer følgelig normalt på leveringstidspunktet ved salg av varer og tjenester.

Kostnadsføringstidspunkt / sammenstilling

Utgifter sammenstilles med og kostnadsføres samtidig med de inntekter utgiftene kan henføres til. Utgifter som ikke kan henføres direkte til inntekter, kostnadsføres når de påløper.

Klassifiserings- og vurderingsprinsipper

Varige driftsmidler

Varige driftsmidler føres i balansen til anskaffelseskost, fratrukket akkumulerte av- og nedskrivninger. Dersom den virkelige verdien av et driftsmiddel er lavere enn bokført verdi, og dette skyldes årsaker som ikke antas å være forbigående, skrives driftsmidlet ned til virkelig verdi. Kostnader forbundet med normalt vedlikehold og reparasjoner blir løpende kostnadsført.

Kostnader ved større utskiftninger og fornyelser som øker driftsmidlenes levetid vesentlig, aktiveres. Et driftsmiddel anses som varig dersom det har en økonomisk levetid på over 3 år, samt en kostpris på over kroner 15.000.

Avskrivninger

Avskrivninger er beregnet lineært over driftsmidlenes økonomiske levetid med utgangspunkt i historisk kostpris.

Leieavtaler

Leieavtaler vurderes som finansiell eller operasjonell leie etter en konkret vurdering av den enkelte avtale. Eiendeler som leies på betingelser som i det vesentlige overfører økonomisk risiko og kontroll til selskapet (finansiell leie), balanseføres som varige driftsmidler og tilhørende leieforpliktelser medtas i balanseposten avsetning for forpliktelse til nåverdien av leiebetalingene. Driftsmiddelet avskrives planmessig, og forpliktelsen reduseres med betalt leie etter fradrag for beregnet rentekostnad.

Behandling av tilknyttede selskap

Med tilknyttede selskap menes selskap der selskapet har en eierandel på 20-50%, hvor investeringen er av langvarig og strategisk karakter og hvor konsernet kan utøve en betydelig innflytelse. Tilknyttede selskap innarbeides etter egenkapitalmetoden.

Selskapets andel av resultatet i et tilknyttet selskap er basert på resultat etter skatt i selskapet med fradrag for eventuelle avskrivninger på merverdier som skyldes at kostpris på eierandelene var høyere enn den ervervede andel av bokført egenkapital. I resultatregnskapet er andel av resultatet i selskapet vist på linjen Inntekt på investering i tilknyttet selskap. I balansen vises eierandeler i selskapet som finansielt anleggsmiddel.

Finansplasseringer

Markedsbaserte aksjer, obligasjoner og andre finansielle instrumenter klassifisert som omløpsmidler vurderes til virkelig verdi i tråd med regnskapslovens § 5-8.

Investeringer i aksjer og andeler, klassifisert som anleggsmidler, vurderes samlet til det laveste av gjennomsnittlig anskaffelseskost og virkelig verdi.

Varelager og varekostnad

Beholdninger av varer vurderes til det laveste av kostpris etter "først inn - først ut"-prinsippet og antatt salgspris. Kostpris for tilvirkede varer er direkte materialer, direkte lønn samt andel av indirekte tilvirkningskostnader, mens kostpris for innkjøpte varer er anskaffelseskost. Årets varekostnad består av kostpris solgte varer med tillegg av eventuell nedskrivning i samsvar med god regnskapsskikk pr årsslutt.

Fordringer

Fordringer er oppført til pålydende med fradrag for forventede tap.

Pensjonsforpliktelser og pensjonskostnad

Selskapet har pensjonsordninger som gir pensjonister/personer rett til avtalte fremtidige pensjonsytelser, kalt ytelsesplaner. Pensjonsforpliktelser beregnes etter lineær opptjening på basis av forutsetninger om antall opptjeningsår, diskonteringsrente, fremtidig avkastning på pensjonsmidler, fremtidig regulering av lønn, pensjoner og ytelser fra folketrygden og aktuarmessige forutsetninger

om dødelighet, frivillig avgang, osv. Pensjonsmidlene vurderes til virkelig verdi. Netto pensjonsforpliktelse består av brutto pensjonsforpliktelse fratrukket virkelig verdi av pensjonsmidler. Netto pensjonsforpliktelser på underfinansierte ordninger er balanseført som langsiktig rentefri gjeld, mens netto pensjonsmidler på overfinansierte ordninger er balanseført som langsiktig rentefri fordring dersom det er sannsynlig at overfinansieringen kan utnyttes. Netto pensjonskostnad, som er brutto pensjonskostnad fratrukket estimert avkastning på pensjonsmidlene, korrigert for fordelt virkning av endringer i estimater og pensjonsplaner, klassifiseres som ordinær driftskostnad, og er presentert sammen med lønn og andre ytelser. Endringer i estimater føres mot egenkapital fra og med 2015 og ikke som før mot resultat.

Årets innskudd til innskuddsbaserte pensjonsordninger kostnadsføres når de påløper.

Utenlandsk valuta

Transaksjoner i utenlandsk valuta omregnes til valutakurs på transaksjonstidspunktet. Pengeposter i utenlandsk valuta, som ikke inngår i sikringsforhold, vurderes til dags-

kurs og eventuelle urealiserte og realiserte gevinster eller tap resultatføres under finansposter.

Utsatt skatt og skattekostnad

Utsatt skatt beregnes på bakgrunn av midlertidige forskjeller mellom regnskapsmessige og skattemessige verdier ved utgangen av regnskapsåret. Positive og negative forskjeller vurderes mot hverandre innenfor samme tidsintervall.

Visse poster vurderes likevel særskilt, herunder merverdier ved oppkjøp og pensjonsforpliktelser.

Utsatt skattefordel oppstår dersom en har midlertidige forskjeller som gir opphav til skattemessige fradrag i fremtiden.

Årets skattekostnad består av endringer i utsatt skatt og utsatt skattefordel, sammen med betalbar skatt for inntektsåret korrigert for feil i tidligere års beregninger.

Konsernkonsolidering

Regnskapstallene konsolideres inn i konsernregnskapet for Nortura SA.

Konsernregnskapet til Nortura SA kan lastes ned fra nortura.no, eller fås utlevert ved henvendelse til Nortura SA, Lørenveien 37, 0585 Oslo.

Note 1 - Poster som er slått sammen i regnskapet

Finansinntekter	2019	2018
Renteinntekter	156 356	118 623
Agio	1 825 910	1 983 298
Sum finansinntekter	1 982 267	2 101 921

Finanskostnader	2019	2018
Rentekostnader til foretak i samme konsern	797 722	907 423
Rentekostnader	498 267	627 045
Disagio	2 877 074	1 746 123
Annen finanskostnad	114 158	100 234
Sum finanskostnader	4 287 220	3 380 825

Note 2 - Inntekter / offentlige tilskudd

Pr virksomhetsområde	2019	2018
Eksport	90 508 766	83 402 214
Øvrige områder	194 094 553	180 781 874
Salg til konsernselskap (elimineres i konsernet)	124 256 772	118 960 544
Sum salgsinntekter varer	408 860 092	383 144 633

Finansielle instrumenter

Selskapet har inngått terminkontrakter om salg av EURO i 2019 for et samlet beløp på 3,6 mill EUR.

Markedsverdien på disse transaksjonene var pr. 31.12.2019 positiv med NOK 702.251

Note 3 - Varebeholdning

	2019	2018
Lager av ferdigvarer	6 372 969	8 767 398
Totalt	6 372 969	8 767 398

Note 4 - Personalkostnader

Lønnskostnader	2019	2018
Lønn	47 921 674	47 439 442
Arbeidsgiveravgift	6 700 866	6 623 168
Pensjonskostnader	3 791 742	3 666 897
Innleid arbeidskraft	1 842 284	1 966 707
Andre ytelser	2 444 712	2 555 599
Totalt	62 701 278	62 251 813
Antall årsverk i 2019 ekskl. innleid:	66	70

Ytelser til ledende personer

Selskapet har utbetalt kr 200 000 i styrehonorar. Daglig leder har mottatt kr 1 273 327 i lønn og kr 176 561 i andre godtgjørelser i 2019.

Revisor

Revisjonshonoraret for Norsk Protein AS utgjorde kr 63 000. Hele beløpet gjelder ordinært revisjonshonorar, og er ekskl. mva. og andre tjenester fra revisor utgjorde kr 0. Beløpene er ekskl. mva.

Note 5 - Pensjoner

Norsk Protein er pliktig til å ha tjenestepensjonsordning etter lov om obligatorisk tjenestepensjon. Pensjonsordningene tilfredsstiller kravene i denne loven. Alle ansatte har en innskuddsbasert pensjonsordning. Selskapet har en ytelsesordning som er lukket og består av tidligere ansatte. Ytelsesordningen beregnes og bokføres etter IAS 19R.

Ordningene omfatter følgende antall personer pr 31.12.2019:

	Ansatte	Pensjonister
Medlem i pensjonskassen, ytelsesordning	0	16

Pensjonskostnader	2019	2018
Nåverdi av årets pensjonsopptjening	0	0
Rentekostnad	251 846	233 132
Forventet avkastning på pensjonsmidlene	-296 131	-259 124
Administrasjonskostnader	46 547	45 909
Avskrivning av aktuarmessige gevinster/tap	0	0
Arbeidsgiveravgift	0	0
Årets pensjonskostnad (ytelsesordning)	2 262	19 917
Kostnadsført premie innskuddsordninger	2 994 411	2 814 802
Andre pensjonskostnader, herunder AFP premie	795 069	832 178
Total pensjonskostnad	3 791 742	3 666 897

Pensjonsforpliktelser og pensjonsmidler	2019	2018
Brutto pensjonsforpliktelse sikret ordning 01.01.	9 843 712	10 228 462
Årets endring sikret ordning	492 362	-384 750
Brutto pensjonsforpliktelse sikret ordning 31.12.	10 336 074	9 843 712
Virkelig verdi pensjonsmidler sikret ordning	11 518 139	11 585 683
Netto pensjonsforpliktelser sikret ordning 31.12.	-1 182 065	-1 741 971
Brutto pensjonsforpliktelse usikret ordning 01.01.	0	0
Årets endring kollektiv usikret ordning	0	0
Brutto pensjonsforpliktelse usikret ordning 31.12.	0	0
Netto pensjonsforpliktelse usikret ordning 31.12.	0	0
Netto pensjonsforpliktelse samlet	-1 182 065	-1 741 971
Ikke resultatført estimatavvik	0	0
Netto balanseført pensjonsforpliktelse 31.12.	-1 182 065	-1 741 971

Endringer i forpliktelsen	2019	2018
Netto pensjonsforpliktelse 01.01.	-1 741 971	-1 253 780
Resultatført pensjonskostnad ytelse	2 262	19 916
Premiebetalinger	-480 581	-367 976
Administrasjonskostnader og estimatavvik	1 038 225	-140 131
Netto balanseført pensjonsforpliktelse 31.12.	-1 182 065	-1 741 971
Balanseførte pensjonsmidler	1 182 065	1 741 971
Balanseført pensjonsforpliktelse	0	0

Økonomiske forutsetninger	2019	2018
Diskonteringsrente	2,30%	2,60%
Regulering av folketrygdens grunnbeløp	2,00%	2,50%
Forventet lønnsregulering	2,25%	2,50%
Forventet pensjonsøkning	0,00%	0,00%
Forventet avkastning på pensjonsmidler	2,30%	2,60%

Note 6 - Varige driftsmidler

	Tomter, bygg og annen fast eiendom	Maskiner og anlegg	Driftsløsøre inventar o.l.	Sum varige driftsmidler
Kostpris 01.01.	239 225 540	353 411 650	23 871 429	616 508 620
+ Tilgang i året	192 850	22 018 855	0	22 211 705
Kostpris 31.12.	239 418 390	375 430 505	23 871 429	638 720 325
Akk. av-/nedskrivninger 01.01.	171 389 911	296 207 493	19 462 441	487 059 846
+ Årets ordinære avskrivninger	13 327 390	15 306 096	992 586	29 626 072
Akk. avskrivninger 31.12.	184 717 301	311 513 589	20 455 027	516 685 917
Balanseført verdi 31.12.	54 701 089	63 916 916	3 416 402	122 034 408
Beregnet økonomisk levetid	5-25 år	3-7 år	3-5 år	

Selskapet benytter lineære avskrivninger for alle varige driftsmidler. Tomter avskrives ikke.

Note 7 - Tilknyttede selskap

Firma	Ansk.	Forr. kontor	Eierandel	Stemmeandel
Miljøfôr Norge AS	1993/2001/2004	Hamar	38 %	38 %
				Pr. 31.12.2019
Anskaffelseskost				1 203 000
Andel EK på kjøpstidspunktet				1 403 000
Goodwill				200 000
Tidligere års avskrivninger på goodwill				-200 000
Tidligere års opparbeidede resultatandel				6 482 512
Inngående balanse				7 885 512
Estimert andel av årets resultat				639 719
Utbytte / konsernbidrag og andre endringer				-1 143 401
Utgående balanse				7 381 831

Note 8 - Andre aksjer og andeler - Anleggsmidler

	2019	2018
Storfjordsambandet AS	10 350	10 350
Bedriftshelse Nord AS	600	600
Sum andre aksjer / andeler	10 950	10 950

Note 9 - Bankinnskudd

Selskapet har ikke egen bankkonto for skattetrekk, da slike midler er sikret ved bankgaranti.

Note 10 - Fordringer med forfall senere enn ett år

Balanseført verdi	2019	2018
Andre langsiktige fordringer	0	860 142
Sum	0	860 142

Note 11 - Mellomværende med foretak i samme konsern

Fordringer	2019	2018
Kundefordringer	8 243 414	9 097 358
Sum	8 243 414	9 097 358

Gjeld	2019	2018
Annen langsiktig gjeld	6 000 000	21 000 000
Leverandørgjeld	1 309 081	1 366 967
Sum	7 309 081	22 366 967

Andre selskap i Nortura-konsernet regnes som nærstående parter. Transaksjoner med nærstående parter er basert på markedsverdier.

Gjennomsnittlig rente på lånet fra Nortura SA utgjorde 3,74% i 2019.

Note 12 - Skatt

Midlertidige forskjeller og balanseført utsatt skatt.

	2019	2018
+ Driftsmidler inkl. goodwill	-86 829 927	-79 461 426
+ Utestående fordringer	-325 000	-325 000
+ Gevinst- og tapskonto	-1 353 441	-1 691 801
+ Netto pensjonsmidler og innskuddsfond	1 182 065	1 741 971
Sum positive skatteøkende forskjeller	1 182 065	1 741 971
Sum negative skatteøkende forskjeller	88 508 368	81 478 227
Grunnlag for beregning av utsatt skatt / skattefordel	-87 326 303	-79 736 256
Balanseført utsatt skattefordel	19 211 786	17 541 976
Endring i utsatt skatt og utsatt skattefordel	-1 669 810	

Spesifikasjon av årets skattegrunnlag:	2019
Resultat før skattekostnader	39 537 374
Permanente og andre forskjeller	-109 406
Endring i midlertidige forskjeller	7 590 047
Grunnlag betalbar skatt	47 018 015
Betalbar skatt	10 343 963
Skattekostnad	2019
Betalbar skatt	10 343 963
Endring i utsatt skatt og utsatt skattefordel	-1 669 810
Sum skattekostnad	8 674 153

Forklaring til hvorfor årets skattekostnad ikke utgjør 22 % av resultat før skatt

22 % skatt av årets resultat	8 698 222
Permanente forskjeller (22 %)	-24 069
Beregnet skattekostnad	8 674 153

Note 13 - Egenkapital

	Aksje- kapital	Fond for vurde- -ringsforskjeller	Annen egenkapital	Sum
Egenkap 01.01.	42 750 000	5 180 365	52 022 214	99 952 579
Årsresultat 2019		-503 796	31 367 017	30 863 221
Estmatavvik pensjon			-1 038 225	-1 038 225
Avsatt utbytte			-24 690 000	-24 690 000
Egenkap 31.12.	42 750 000	4 676 569	57 661 006	105 087 575

Note 14 - Aksjekapital og aksjonærinformasjon

Aksjekapitalen består av:	Antall	Pålydende	Bokført
Aksjer	171 000	250	42 750 000
Sum	171 000		42 750 000

Aksjonærer pr 31.12.2019:	Aksjer	Eierandel	Stemmeandel
Nortura SA	114 570	67,0%	67,0%
Kjøtt- og Fjørfebransjens Landsforbund	39 330	23,0%	23,0%
Daka Denmark A/S	17 100	10,0%	10,0%
Totalt antall aksjer	171 000	100,0%	100,0%

Uavhengig revisors beretning

Til generalforsamlingen i Norsk Protein AS

Uttalelse om revisjonen av årsregnskapet

Konklusjon

Vi har revidert årsregnskapet til Norsk Protein AS.

Årsregnskapet består av:

- Balanse per 31. desember 2019
- Resultatregnskap for 2019
- Kontantstrømoppstilling for regnskapsåret avsluttet per 31. desember 2019
- Noter til årsregnskapet, herunder et sammendrag av viktige regnskapsprinsipper.

Etter vår mening:

Er årsregnskapet avgitt i samsvar med lov og forskrifter og gir et rettviseende bilde av selskapets finansielle stilling per 31. desember 2019, og av dets resultater og kontantstrømmer for regnskapsåret avsluttet per denne datoen i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge.

Grunnlag for konklusjonen

Vi har gjennomført revisjonen i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder de internasjonale revisjonsstandardene International Standards on Auditing (ISA-ene). Våre oppgaver og plikter i henhold til disse standardene er beskrevet i Revisors oppgaver og plikter ved revisjon av årsregnskapet. Vi er uavhengige av selskapet slik det kreves i lov og forskrift, og har overholdt våre øvrige etiske forpliktelser i samsvar med disse kravene. Etter vår oppfatning er innhentet revisjonsbevis tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon.

Annen informasjon

Ledelsen er ansvarlig for annen informasjon. Annen informasjon består av årsberetningen.

Vår uttalelse om revisjonen av årsregnskapet dekker ikke annen informasjon, og vi attesterer ikke den andre informasjonen.

I forbindelse med revisjonen av årsregnskapet er det vår oppgave å lese annen informasjon identifisert ovenfor med det formål å vurdere hvorvidt det foreligger vesentlig inkonsistens mellom annen informasjon og årsregnskapet, kunnskap vi har opparbeidet oss under revisjonen, eller hvorvidt den tilsynelatende inneholder vesentlig feilinformasjon.

Dersom vi, på bakgrunn av arbeidet vi har utført, konkluderer med at disse andre opplysningene inneholder vesentlig feilinformasjon, er vi pålagt å uttale oss om dette. Vi har ingenting å rapportere i så henseende.

Styret og daglig leders ansvar for årsregnskapet

Styret og daglig leder (ledelsen) er ansvarlig for å utarbeide årsregnskapet i samsvar med lov og forskrifter, herunder for at det gir et rettviseende bilde i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge. Ledelsen er også ansvarlig for slik intern kontroll som den finner nødvendig

for å kunne utarbeide et årsregnskap som ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil.

Ved utarbeidelsen av årsregnskapet må ledelsen ta standpunkt til selskapets evne til fortsatt drift og opplyse om forhold av betydning for fortsatt drift. Forutsetningen om fortsatt drift skal legges til grunn for årsregnskapet så lenge det ikke er sannsynlig at virksomheten vil bli avviklet.

Revisors oppgaver og plikter ved revisjonen av årsregnskapet

Vårt mål er å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapet som helhet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil, og å avgi en revisjonsberetning som inneholder vår konklusjon. Betryggende sikkerhet er en høy grad av sikkerhet, men ingen garanti for at en revisjon utført i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder ISA-ene, alltid vil avdekke vesentlig feilinformasjon som eksisterer. Feilinformasjon kan oppstå som følge av misligheter eller utilsiktede feil. Feilinformasjon blir vurdert som vesentlig dersom den enkeltvis eller samlet med rimelighet kan forventes å påvirke økonomiske beslutninger som brukerne foretar basert på årsregnskapet.

For videre beskrivelse av revisors oppgaver og plikter vises det til:
<https://revisorforeningen.no/revisjonsberetninger>

Uttalelse om andre lovmessige krav

Konklusjon om årsberetningen

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, mener vi at opplysningene i årsberetningen om årsregnskapet, forutsetningen om fortsatt drift og forslaget til anvendelse av overskuddet er konsistente med årsregnskapet og i samsvar med lov og forskrifter.

Konklusjon om registrering og dokumentasjon

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, og kontrollhandlinger vi har funnet nødvendig i henhold til internasjonal standard for attestasjonsoppdrag (ISAE) 3000 «Attestasjonsoppdrag som ikke er revisjon eller forenklet revisorkontroll av historisk finansiell informasjon», mener vi at ledelsen har oppfylt sin plikt til å sørge for ordentlig og oversiktlig registrering og dokumentasjon av selskapets regnskapsopplysninger i samsvar med lov og god bokføringskikk i Norge.

Oslo, 31 januar 2020
BDO AS

Norunn Byrkjeland
statsautorisert revisor

HMS-rapport Norsk Protein AS

HMS, miljø og energipolitikk

Norsk Protein AS skal være det naturlige valget for norske slakterier og skjærebedrifter ved levering av proteinråstoff. Vi skal motta og behandle proteinråstoffet på en miljøvennlig, energieffektiv og sikker måte og omdanne det til kjøttbeinmel, animalsk fett og bioolje.

For å oppnå dette vil Norsk Protein AS:

- Fokusere på mattrygghet i alle ledd av produksjonen
- Arbeide kontinuerlig for å redusere utslipp til luft og vann
- Arbeide for å redusere energi- og vannforbruket
- Med jevne mellomrom å vurdere at vi minst oppfyller lover, myndighetskrav og egne krav
- Sikre arbeidsmiljøet og tilrettelegge for ansatte og andre berørte
- Arbeide for at vi ikke skal sjenere naboer
- Vurdere miljøaspektet ved innkjøp
- Vurdere innkjøp av maskiner og utstyr mht energiytelser
- Gjøre alle medarbeidere kjent med politikken og målene

ISO og HACCP

Norsk Protein er sertifisert etter NS-EN ISO 14001 og NS-EN ISO 9001. Dette gjelder alle avdelingene. Sertifisering betyr kontinuerlig fokus på miljø og kvalitet og forbedringer i hele produksjonsprosessen. Det gjennomføres årlig

revisjoner av risikoanalyser innen mattrygghet (HACCP).

Vi har implementert energiledelse etter mal fra NS-EN ISO 50001. Dette er tatt inn i vårt styringsystem, men er ikke sertifisert.

Viktige HMS- og miljøforhold

Utslipp til luft går fra Mosvik via biofilter. På Hamar og Grødalend benyttes biofilter og kjemisk skrubber.

Ved anlegget i Balsfjord blir utslipp til vann og luft termisk oksidert (oxydisert). Bedriften har ikke utslipp til vann.

Utslipp til vann i Mosvik går via sykloner og fettavskiller direkte til resipient (Skarnsundet).

Fra anleggene på Hamar og Grødalend er utslippene tilknyttet kommunale biologiske renseanlegg.

Utslipp til luft og vann er regulert gjennom utslippstillatelser gitt av Fylkesmannens Miljøvernnavdeling, og lokale påslippsavtaler med kommune og rensestasjon.

Miljø og energimål:

Norsk Protein AS arbeider kontinuerlig med tiltak for å forbedre energiforbruk og vannforbruk. Dette er to parametre som forteller oss hvor effektivt anleggene driftes.

Begge parameterne måles mot tonn råvarer og i nøkkeltall tabellen vises Norsk Protein sine overordnede mål for 2019.

ENERGI OG VANN

Nøkkeltall	2018	Mål 2019	2019	Mål 2020
Råvarer (tonn)	199549		198681	
Vannforbruk tot. 1000 m ³	125,3		113,4	
Vannforbruk m ³ /tonn råvare	0,63	0,45	0,57	0,45
Energi totalforbruk (GWh)	147,5		144,4	
Energiforbruk kWh pr tonn råvare	738	680	726,9	680
Strømforbruk (GWh)	12,3		12,2	
Energi fra fjernvarme (GWh)	94,8		91	
Fyringsolje (GWh)	0,89		0,6	
Bioolje (GWh)	24,9		26,1	
Gass (GWh)	14,7		14,5	

Kommentar:

Bedriftens totale energiforbruk var i 2019 på 144,4 GWh. Av dette utgjorde vannkraft, fjernvarme og bioolje 129,4 GWh, eller man kan si at av bedriftens totale energiforbruk, var 89,6 % fornybar energi.

Målet for det samlede vannforbruket i Norsk Protein AS ble ikke nådd.

Ved anlegget i Grødalend har vannmåleren vist seg å

ikke måle riktig mengde vanninntak. Dette er nå rettet opp, men vi har fortsatt ikke nådd vår målsetting.

Målet for det samlede energiforbruket ble ikke nådd.

Det er fortsatt energiforbruket ved kategori 1 anleggene som trekker snittet opp. Vi forventer at energiforbruket ved kategori 1 anleggene, da spesielt på Hamar vil bli redusert i 2019 etter at inndamperen blir satt i drift i 2020.

Spesialskruer for lasting av mjøl til eksport på Hamar K3

UTSLIPP

Til vann

ÅR →	2017	2018	2019
KOF (tonn)	976,6	1210	1084
Fett (tonn)	4,3	8,19	11,5
Suspendert stoff (tonn)	74,5	76,5	76,9

Det har vært en økning i utslipp av fett, dette må sees i sammenheng med noen produksjonsproblemer ved anlegget i Mosvik. Utslipp av KOF er tilbake på "normalt nivå", Utslipp av suspendert stoff er stabilt.

Til luft

CO2	2018		2019	
	Mengde energi (tonn)	Tonn CO2	Mengde energi (tonn)	Tonn CO ₂
Gass	1120	3125	1513	4221
Lettolje	83	231	61	169
Bioolje*	2837	7912	2974	8294
Sum		11268		12684

Bedriften har hatt en økning i utslipp av CO2 fra fossilt brensel, da forbruket av gass har hatt en liten økning.

CO₂ Transport

2018			2019		
Antall kjørte km	Liter diesel	Tonn CO ₂	Antall kjørte km	Liter diesel	Tonn CO ₂
4878729	2493916	4944	4859556	1985837	4924

Av tabellen kan man se at vi har hatt en liten reduksjon i antall kjørte Km og en påfølgende liten reduksjon i utslipp av CO₂. CO₂ utslipp fra transport er beregnet etter kjørt Km. Forbruket av diesel er ikke med i beregningen.

SYKEFRAVÆR

	2017	2018	2019	Mål 2020
Sykefravær totalt	3,2%	4,8%	3,4%	3,3%
Sykefravær korttid	1,8 %	2,1%	1,7%	
Sykefravær langtid	1,5 %	2,7 %	1,7%	

H-verdi = 16

I 2019 er det registrert 2 arbeidsulykker med personskade som medførte fraværsdager. Sykefraværet endte på 3,4% i år.

Korttidsfraværet er på 1,7 %. Av dette er 1,0 % egenmeldinger.

Langtidsfraværet endte på 1,7 %.

Gjennomførte tiltak 2019 og planlagte tiltak 2020

Grødaland

2019:

- Avdelingen hadde målsetning med å redusere energiforbruket. Målet er å komme under 700 kWh pr tonn råstoff. Dette lyktes ikke p.g.a forskjellige driftsmessige utfordringer.
- Det ble innmontert en ny løsning for miksing av råvarer. Dette for å få en jevnere kvalitet på sluttproduktet. Dette er ut til å fungere etter hensikten.
- Ny bloddekanter ble installert høsten 2019. Dette har medført en jevnere og bedre kvalitet på blodmelet. I tillegg har det gitt en positiv innvirkning på bedriftens avløpsvann.
- Produksjon av svinepulp ble avsluttet. Dette har medført at energiforbruket målt i kWh/ tonn råvarer har økt.

2020:

- Bedriften har som målsetning å komme under 750 kWh/ tonn råvare. For å få til dette skal kondesatsystemet renoveres for å redusere flashtap.
- Avdampsrøret fra sterilisatoren på kyllinglinja skal bygges om. Dette for å få en høyere kapasitet på linja slik energiforbruket reduseres.
- Det er planlagt en ombygging av mixlinja. Det er noen bygningsmessige utfordringer som må løses før dette kan realiseres.

Hamar:

2019:

- Installasjon av inndamper K1, C-linje
Inndamperen skal bruke overskuddsenergi til å dampe bort fritt vann.
- Innstallasjon av finbrekker og fettsterilisator for å kunne produsere etter metode 4 på K1, C-linje

2020:

- Målsetning er å redusere energi forbruket til 640 kwh pr tonn råvare totalt på Hamar. Dette skal oppnås med igangkjøring av inndamper og på kat 1. I tillegg skal kat 1 kjøres etter metode 4 for å redusere/unngå problemer i produksjon i varm årstid. Dette vil redusere energi og timeforbruk.
- Komme inn under utslippskravene til vann. Dette oppnås ved å rense avløpsvann fra blod-dekantere på nye inndamper.
- Bytte biofilter for å redusere utslipp til luft og bedre ventilasjon/innemiljø.

Balsfjord:

2019:

- Omlegging til metode 4. En mer skånsom behandling av råstoffet som vil gjøre det enklere og kjøre gjennom dårlig råstoff. Samt øke fettutbytte fra pressing.
- Skifte ut råvareskrue med pumpe. For å kunne benytte metode 4 er dette nødvendig, da for å kunne mate tørka jevnere.
- Ny knuser for metode 4.

2020

- Ny tørke for å kunne kjøre metode 4 direkte uten bruk av batchkoke. Vil gjøre fabrikken i stand til en mer skånsom behandling av råvarene. Samt energi og vedlikeholds besparende da man reduserer antall maskiner og unngår varmetap ved lagring i buffersilo.
- Nytt brennkammer til oxidiser med brenner. Eksisterende brennkammer er utslitt og eksisterende brenner bygger på gammel teknologi som er vanskelig å få tak i deler til og er vedlikeholdskrevende. Dette vil effektivisere fabrikken med mindre driftsstans og bedre energitnyttelse.

Mosvik:

2019:

- Energimålet for 2019 ble ikke nådd, men det positive er at vi nådde 601 kWh/tonn, noe som er ny bestenotering for Mosvik.
- Isolering av div fettrør og steamventiler er utført.
- Isolering av endevegger på tørke blir flyttet til 2020.
- Nye stopprutiner ble ikke gjort.
- Endring av PLS styring av sterilisatorer ble utført, og ga oss en god effekt.

2020:

- Energimål for 2020 er 575 kWh/ tonn råvarer. Mosvik har som mål å være det anlegget i NP som bruker minst energi målt i kWh/ tonn råvarer. For å nå målet skal vi:
  - Fortsette å optimalisere drifta ev anlegget da spesielt PLS styring av disktørka. Likeså at alle operatører kjører anlegget mest mulig likt. Det skal være tett oppfølging.
  - Det skal skiftes en varmeveksler ved varmtvannstank, dette vil gi bedre energigjenvinning.
  - Isolere endeveggene på disktørka.

Tabeller

Tabell 1. Tonn råvarer

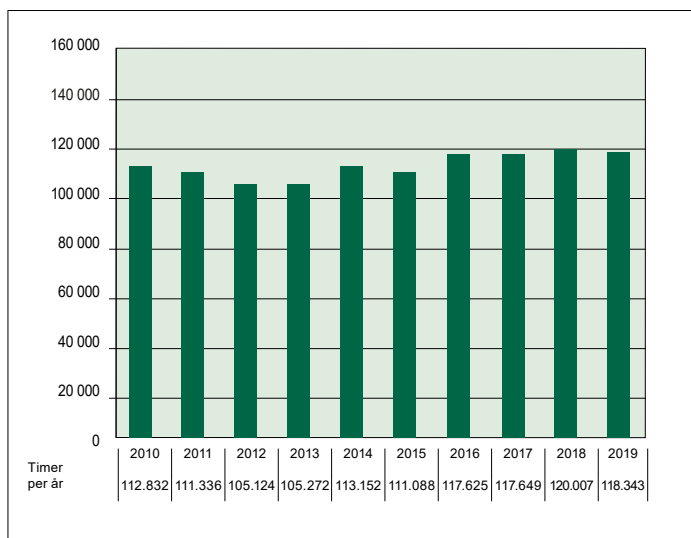
	Ordinære råvarer	Bein	Blod	Fjørfe	SRM	Kadaver	Pels	Fisk	Sum
2010	61.094	31.588	13.986	24.633	27.412	15.939	2.379	7.940	184.971
2011	57.378	29.158	13.821	23.483	26.388	16.295	2.561	5.068	174.152
2012	49.836	29.645	14.438	26.711	21.052	15.716	2.604	1.135	161.137
2013	54.014	26.498	12.422	32.245	20.855	17.808	3.022		166.864
2014	66.259	24.751	10.858	29.172	23.579	18.774	3.310		176.703
2015	69.850	28.555	13.467	18.870	21.668	19.660	3.537		175.607
2016	72.836	32.465	15.327	30.428	19.195	19.079	3.137		192.467
2017	77.922	28.078	16.388	34.581	18.865	19.790	2.207		197.831
2018	81.648	26.540	17.308	34.640	18.578	18.898	1.931		199.543
2019	80.158	26.643	16.455	38.555	16.169	19.278	1.424		198.682

Tabell 2. Timeforbruk

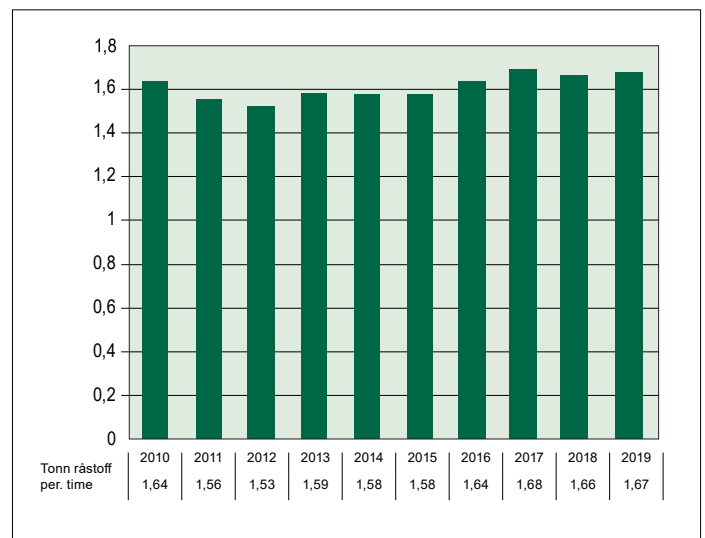
Årstall	Timer per år	Tonn råstoff per time
2010	112.832	1,64
2011	111.336	1,56
2012	105.124	1,53
2013	105.272	1,59
2014	113.152	1,58

Årstall	Timer per år	Tonn råstoff per time
2015	111.088	1,58
2016	117.625	1,64
2017	117.649	1,68
2018	120.007	1,66
2019	118.343	1,67

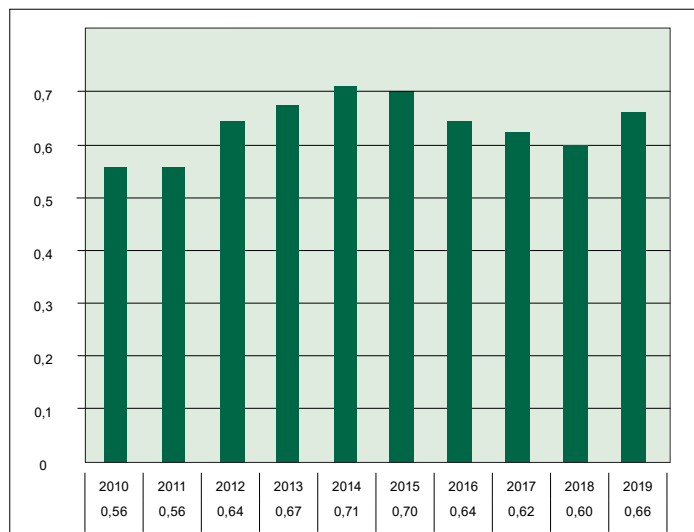
Timer per år

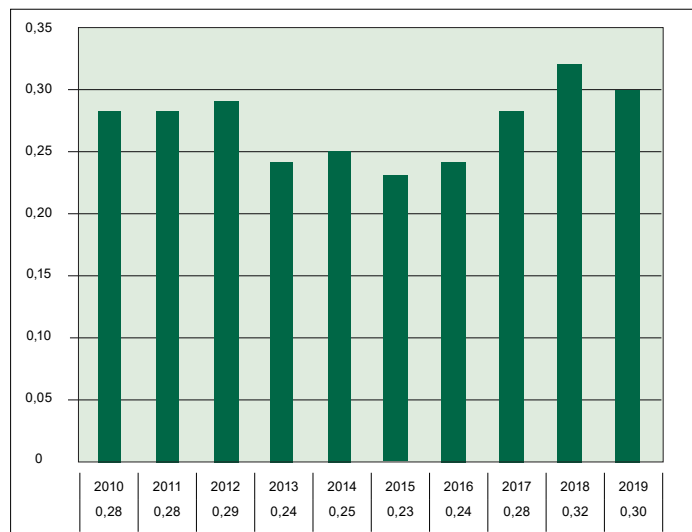
Tonn råstoff per time

Transport

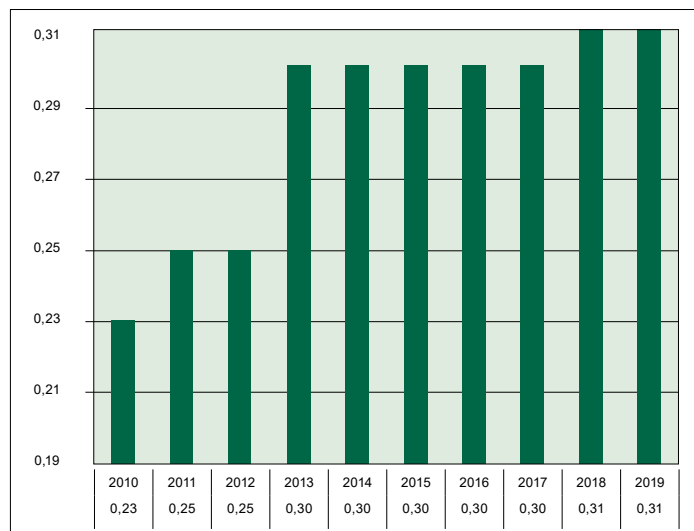
Energi

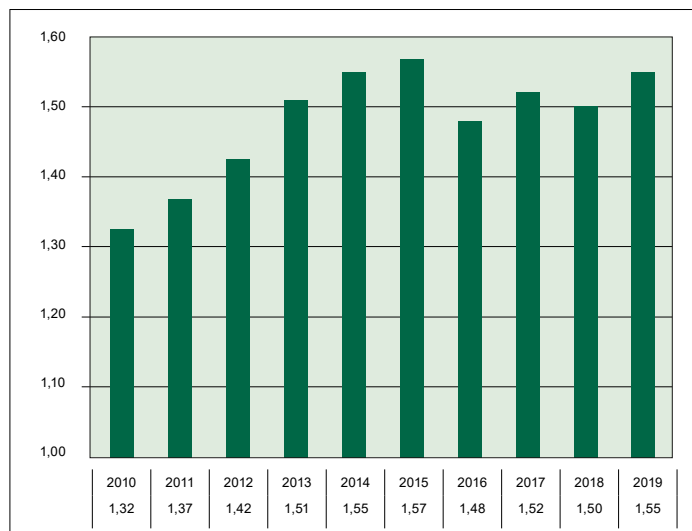
Tabell 3, kostnader per kilo råvare

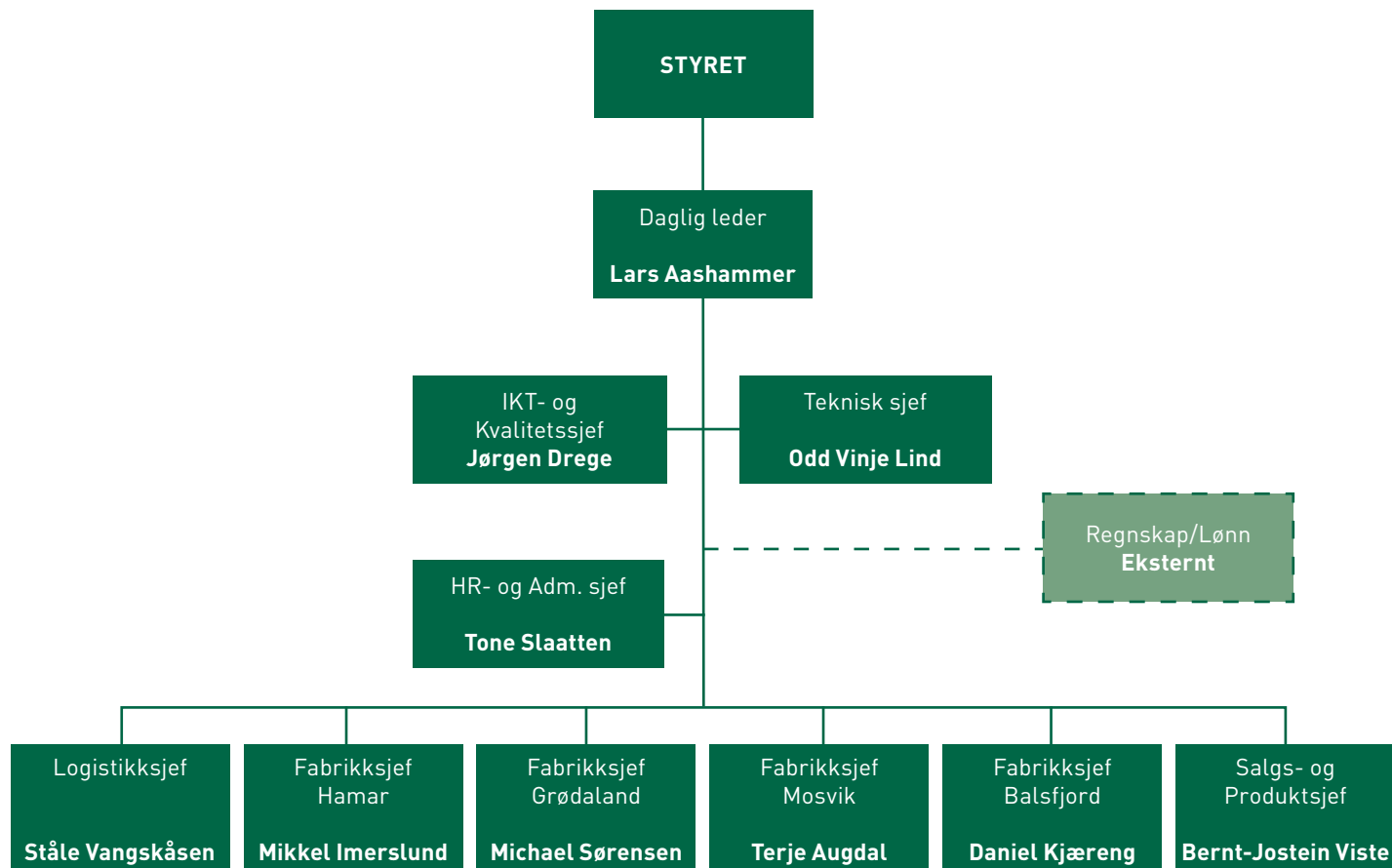
Årstall	Transport	Energi	Personal	Sum driftskost
2010	0,56	0,28	0,23	1,32
2011	0,56	0,28	0,25	1,37
2012	0,64	0,29	0,25	1,42
2013	0,67	0,24	0,30	1,51
2014	0,71	0,25	0,30	1,55
2015	0,70	0,23	0,30	1,57
2016	0,64	0,24	0,30	1,48
2017	0,62	0,28	0,30	1,52
2018	0,60	0,32	0,31	1,50
2019	0,66	0,30	0,31	1,55

Personal

Sum driftskostnad

Styret fra venstre: Bjørn Ole Juul-Hansen, Fred Bakkejord, Harald Furuseth, Kai Linnes, Lars Krause Kjær, Lars Aashammer, Arild Halvorsen, Jan Gunnar Kjoshaug, Ole Reino Tala.

Administrasjon

Daglig leder	Lars Aashammer	913 91 977
Markeds- og utviklingssjef	Bernt Jostein Viste	906 44 202
Teknisk sjef	Odd Vinje Lind	916 19 659
Kvalitet- og IKT sjef	Jørgen Drege	917 39 344
HR- og administrasjonssjef	Tone Slaatten	482 84 439
Logistikk-sjef	Ståle Vangskåsen	909 55 557
Fabrikk-sjef Balsfjord	Daniel Kjæreng	777 27 800/917 24 792
Fabrikk-sjef Mosvik	Terje Augdal	740 64 582/950 77 181
Fabrikk-sjef Hamar	Mikkel Imerslund	913 72 237
Fabrikk-sjef Grødaland	Michael Sørensen	514 32 463/416 66 693

Ledergruppa fra venstre: Michael Sørensen, Jørgen Drege, Ståle Vangskåsen, Tone Slaatten, Lars Aashammer, Bernt Jostein Viste, Terje Augdal, Daniel Kjæreng, Mikkel Imerslund, Odd Vinje Lind.

Anlegg for sterilisering av fett på Hamar K1

Vakuuminndamper på Hamar K1

Norsk Protein

*ressursvennlig gjenvinning
– trygge produkter*